

Vlasta Ilišin, Anja Gvozdanović, Dunja Potočnik

Zbornik radova sa znanstvenog skupa Demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj

Zagreb, Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo; Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2015., 304 str.

Knjiga *Demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj* sastoji se od 11 priloga proizašlih iz izlaganja na znanstvenom skupu koji se održao 23. listopada 2014. godine. Skup su zajednički organizirali Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo i Institut za društvena istraživanja u Zagrebu. Pokretačka ideja skupa prvenstveno je bila potreba za analizama o mladima te za znanstvenim uvidom u njihov društveni status i ponašanja. Problematizira se pitanje statusa mladih u društvu te njihove integracije u moderno demokratsko društvo aktivnim participiranjem, koje je neophodno za njegov razvoj.

Knjigu su uredile Vlasta Ilišin, Anja Gvozdanović i Dunja Potočnik. Sadrži predgovor, 11 autorskih tekstova i bilješke o autorima. Knjiga se sastoji od triju cjelina.

Prvi dio knjige sadrži tri teksta koji tematiziraju pitanje političke kulture.

Autorica **Vlasta Ilišin** u tekstu *Paradoksi demokratskog potencijala suvremene generacije mladih* naglašava kako je potrebno adekvatno razumijevanje političke kulture mladih, koje je sve važnije za opstanak i razvoj demokracije svih demokratskih društava. U tekstu analizira relevantne dimenzije odnosa suvremene mladeži prema politici. Za analizu političkih vrijednosti, institucionalnog povjerenja i participacije koristi rezultate triju istraživanja provedenih 1999., 2004. i 2013. godine. Na osnovi rezultata istraživanja zaključuje kako postoje paradoksi u demokratskoj kulturi mladih: unatoč sazrijevanju u demokratskom poretku slabi potpora mladih, a slabi i povjerenje mladih u političke institucije. Tome možemo pridružiti i nezadovoljstvo demokratskim ostvarenjima u zemlji kao i silazni trend u potpori liberalno-demokratskim vrijednostima.

Tekst *Mladi i (ne)povjerenje u institucije: moguće odrednice i posljedice* autora **Renate Franc** i **Vanje Međugorca** odgovara na dva osnovna pitanja: razlikuju li se

mladi u Hrvatskoj s obzirom na razinu i obrasce povjerenja u različite nacionalne institucije od mladih u drugim zemljama te koji su korelati nepovjerenja mladih u institucije u kontekstu demokratskog potencijala mladih. Autori su predstavili rezultate istraživanja provedenog 2012. godine na dvjema lokacijama, zagrebačkom Podsljemenu i Peščenici. Naglasak je analize na (ne)povjerenju u nacionalne institucije među mladima. Nakon provedenog istraživanja autori potvrđuju početnu hipotezu o niskoj razini povjerenja mladih u političke institucije u Hrvatskoj.

Anja Gvozdanić u radu *Izvori socijalnog povjerenja studenata u Hrvatskoj* postavlja pitanje o stupnju prisutnosti socijalnog povjerenja među mladima i analizira koji faktor najviše pridonosi njegovu razvoju s obzirom na individualna, društvena i institucionalna obilježja, tj. s obzirom na sociodemografske karakteristike, udruživanje izvan primarnih grupa te s obzirom na povjerenje iskazano prema političkim institucijama.

Rad *Interes za povijest i kultura sjećanja mladih u Zagrebu: ...hmm... povijest... pa zanima me, ali... me i ne zanima...* autora **Marka Mustapića** bavi se interesom mladih za nacionalnu povijest. Autor izlaže pojmove koji se odnose na kulturu sjećanja i način na koji mladi interpretiraju komemoracije. Prezentira rezultate provedenih intervjua s ispitanicima, koji i dodatno pokazuju općenito slab interes za povijest. Nalazi polustrukturiranih intervjua pokazuju i kako mladi obilježavanje povijesnih događaja smatraju vrlo važnim te svi dobiveni rezultati istraživanja upozoravaju na složenost kulture sjećanja među mladima.

Nebojša Blanuša u tekstu *Drugi svjetski rat kao transgeneracijska trauma: sablasti prošlosti među mladima u Hrvatskoj* objašnjava karakteristike mladih na rascjepu NOB – NDH te istražuje i druge linije razlikovanja u pogledu percepcije bliske prošlosti. Analizira rascjep koji se odnosi na preferiranje političkih stranaka i bipolarnu opreku između nacionalne zatvorenosti i otvorenosti. Autor utvrđuje potrebu distanciranja mladih od postojećeg rascjepa i njegovu potiskivanje. Tome u prilog govori nam činjenica da se sve manje mladih deklarira pripadnicima konkretnog političkog svjetonazora.

Drugi dio knjige predstavlja temu nogometnih navijača kao specifične skupine mladih i tematizira odnose mladih prema povijesti.

Dražen Lalić u radu *Nogometni navijači kao ekstremni desničari u Hrvatskoj od 2012. do 2014.* razmatra bitne odrednice pojavnosti i uvjetovanosti ponašanja pripadnika navijačkih skupina, koje je obilježeno ekstremno desničarskim porukama. Orijentira se na kontekst prisutnosti desnog ekstremizma među mladim navijačima kao i na njegovu uvjetovanost. Autor pokazuje da neoustaška skandiranja proizlaze iz osobnih razloga, kao i iz grupnog konformizma i težnje za provociranjem političara. Naglašava kako je potrebno mnogo snažnije reagiranje na govor mržnje navijača jer još postoje autoritarni potencijali, iako je zanimljiva činjenica da su navijači od 2012. do 2014. izražavali i demokratske potencijale.

Benjamin Perasović u radu *Subkultura, pokret ili (neo)pleme? O teorijskim implikacijama novog istraživanja nogometnih navijača* propituje primjerenost temeljnih

pojmovi koji su obilježili raspravu o nogometnim navijačima. Analizira pojmove subkulture, postsubkulture i pojam (neo)plemena kao alternativu pojmu subkulture. Autor ne može zanemariti činjenicu da većina navijača pripada osiromašenoj klasi, tj. klasi gubitnika hrvatskog tranzicijskog procesa. Naglašava da se nerijetko kod aktera za koje se misli da su nositelji autoritarnih obrazaca ponašanja zanemaruje i njihov vlastiti demokratski potencijal.

Treći dio knjige bavi se istraživanjem relacije medija i mladih.

Autorica **Gordana Vilović** u radu *(Ne)zastupljenost tema o mladima u izbornoj kampanji za Europski parlament* bavi se prepoznatljivošću teme mladih u izdanjima Jutarnjeg i Večernjeg lista za vrijeme izborne kampanje u izborima za Europski parlament 2014. godine. Također objašnjava društveni i politički kontekst u kojem su se ti izbori odvijali. Bavi se pitanjima vjerodostojnog izvještavanja i odgovara na pitanje jesu li mediji predmet manipulacije političkih skupina.

Rad **Nede Zgrabljic Rotar** *Neprofitni mediji kao demokratska snaga mladih* donosi objašnjenje uloge i društvene važnosti neprofitnih medija i potrebe za njima u hrvatskom medijskom sustavu. Objašnjava razliku između neprofitnih medija i *community* medija jer se nerijetko navedena dva koncepta medija izjednačavaju. Ističe kako „neprofitni mediji pojedincima i svima zakinutima u javnoj komunikaciji olakšavaju javne rasprave i izražavanje mišljenja, osvještavaju građane o društvenim institucijama, lokalnim vlastima, pitanjima zapošljavanja“.

Četvrti dio knjige bavi se analizom djelovanja tijela vlasti u cilju ostvarivanja dobrobiti mladih.

Berto Šalaj u tekstu *Novi program građanskog odgoja i obrazovanja u hrvatskim školama: početak ozbiljnog rada na razvoju demokratske političke kulture mladih ili smokvin list ministarstva?* daje pregled uvođenja zdravstvenog i građanskog odgoja u škole od hrvatske vlade. Nakon propitkivanja razine važnosti građanskog odgoja za mlade, autor donosi komparativnu usporedbu „Mornarovog“ i „Jovanovićevog“ modela. Naposljetku navodi najveći nedostatak uvođenja programa, koji se odnosi na neprovedivost u praksi, kao i na veliki problem nepovezanosti tematskih područja s temom GOO-a.

Marko Kovačić u tekstu *Politika za mlade u Hrvatskoj – anatomija jedne javne politike* nudi anatomiju politika za mlade u Hrvatskoj. Postavlja javne politike u teorijski okvir te politiku za mlade konceptualizira unutar europskog okvira. Analizira normativne akte, sadržaj i proces njihova donošenja te ulogu aktera u politikama za mlade. Zaključuje kako su institucije načelno opredijeljene za bavljenje politikama za mlade, no da bi politika za mlade i dalje bila u fazi uzleta, potrebno je nastaviti promišljati i na temelju toga promišljanja djelovati.

Dorina Sraka, magistra politologije

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu